

Sveta brata.

I. Rostamila.

V Brnu, mestu starodavnem,
Solze toči Svetopolk;
Vlada skrb na dvoru slavnem,
Med dvorjani vlada molk.

Jok odmeva po deželi,
Z žrtvenikov dim kipí,
Tam hité kraljevi seli,
Prosijo zdravil ljudi.

Knežja sestra Rostamila,
Dvoru radost, dvoru kras,
Govor dragi je zgubila,
Noč ji je odvezla glas.

Nični so zdravnikov leki,
Žrtve Vesni so zaman:
Góvora zamrlí jeki
Devi ne privró na dan.

Sliši žalostne glasove,
Vidi selov tek Metod;
Brata svojega pozove,
V Brno ja povede pot.

Ko pa ideta po poti,
V nedro seže starši brat:
Svetcu mlajšemu nasproti
Prstan zaleskeče zlat.

»Z roke svetega Kleména
Dar sem snel si ta v spomin,
Moč mu božja dragocena,
Vérne zdravi bolečin.«

Brno sprejme brata sveta,
Sprejme zlati knežji dvor,
Vitezov popelje četa
K devi nemi ja navzgor.

Solza ji na lice pada —
Zanjo govori molčé,
Živa pa objame nada
Breznadejno že srcé.

In s Cirilom brat poklekne,
Moli vroče do nebá,
Da ji prejšnji govor jekne
In odpre ji vir srca.

V nedro potlej seže lahko,
Sveti prstan zablestí,
Na milobo ust ga mehko
Rostamili položí.

Ko pa usta spet odkrije,
V hipu ji razreši molk,
Glas iz grla se izvije:
»Brata sveta, Svetopolk!«

Pred Metoda in Cirila
Knez poklekne slavni, glej,
Poleg njega Rostamila,
Svitli vitezi ob njej.

Blagovest Metod razkrije
Mehkim srcem bojnih vrst;
In čez malo dnij oblije
Dvor in kralja Kristov krst.

tavski strugi, ko bodo trije razrušeni oboki zopet nameščeni s trdnejšimi novimi, in ko bodeta umetelni skupini, svetega Ignacija in svetega Frančiška Ksaverija dičili mestno galerijo. A tudi

ta rana se bode zacelila in v dveh letih se bode zopet blestel »pražský most« v stari slavi, kar je iskrena želja vsega češkega naroda in tudi nas bratov Slovencev.

Sveta brata.

II. Slovensko pismo.

zeleni gori solncu se mudi,
Svetnik Ciril po temnem logu hodi,
Načrt se mnog po glavi mu drevi.

Med gostim drevjem ga stopinja vodi,
Kam-li prispè, ne misli in ne vé;
Samo to vé, da hodil ni še todi.

Rezilo ostro mu držé roké,
V stoletna debela rise ž njim vrezava,
Z zamišljenim pogledom zrè nanjé:

Povšeč mu ni izstružena pisava,
V nebo uprè pogled se mu ognjen,
Iz duše mu molitev tiha plava:

»O Bog, ne česa nima moj Sloven,
Kar treba mu je in kar mu podéli:
Slovenskih svojih nima še pismen!

Razžari mi duha! Na bukvi béli
Oblike glasom našim naj podam
In v njih Tvoj sveti spišem evangelij!»

Skrivnosten veter skozi senčni hram
Zaveje, kot tolažil bi svetnika,
In bukve močni vrh mu kima sam.

Naprej koráka. Prostor se svetlika,
To gozda temnega je rob užé.
Za njim razleza se ravan velika.

Ciril prehodi stezo sredi nje. —
Osupel gleda pred-se koncem pota
Slovensko vas, ob njej zlató poljé.

A tam na njem! — O večno-tožna zmota!
Krog stare bukve se vrtil vsa vas,
Drevo po božje moli rod-sirota.

Cirilu žalost potemni obraz,
Med narod gre pod bukvijo zeleno,
Iz zdušnih prs mogočni dvigne glas,

Da vrh neba božanstvo vlada eno —
V jeziku njihovem jim razloži,
In ples ustavi ljudstvo zaslepljeno.

Oči upró na sveto lice vsi.
Veseli jim blagovestnik razodene,
Kaj prava vera Kristova uči.

Neznana moč se v hipu src oklene,
Navda ja kes, malika s stidom zró,
Sekire zavihité nad njim jeklene.

Cirilu sveto se zjasni oko,
Pregiblje se mu nepokojno roka,
Rezilo črte dela v zrak — samó.

Na zemljo bukev zagrmi visoka,
K njej stopi, nótranji čuteč nagon,
In v lubje vreže znamenja globoka.

Odplava solnce zlato na zaton. —
Svetnik kleči. Oko obrača mílo
Ves narod na nebo — na bukev on.

Glagolskih črk se vije vrsta tam,
Na tleh paganstva vene zelenílo. —
Takrat na deblu mrtve bukve nam
Drevo slovenske knjige je vzkalilo.

A. M.

Sveta brata.

III. Cirilova smrt.

Verni brat, sedaj ne dvomi,
Da te kmalu zapustim,
Bog je sklenil: v večni Romi
Naj pokoja kraj dobim.

Vendar čas pred smrtjo skopi
Solz ne tóči, ne vzdihuj!
Miren bliže k meni stopi,
Oporoko mojo čuj!

V Moravi sva bratom lastnim
Vere luč razžárila,
S krstom jih oblila častnim,
S pismeni obdarila.

Zrla sva plodove mnoge,
Ljubi naju Slave rod.
A zvršila te naloge
Svete nisva še, Metod!

Tudi zadnja meja mora
Čuti blagovesti glas,
Siniti prosvete zora
Tudi v zadnjo mora vas.

Sin sem druge domovine;
Več ne morem, brat, s teboj,[†]
Zadnjikrat pa iz daljine
Blagoslavljam narod svoj.

Zanj v ljubezni plemeniti
Duša vedno góri ti!
Česar zanj poslej storiti
Meni moč ni, stóri ti!

Z dvojnim ognjem med Slovene
Seme blagovesti sej
Od gorá balkanskih stene
Tje do Visle mokrih mej!

Ko v slovenske bo naróde
Vodil te korak krilat,
Vrhu neba molil bode
Za te, za Slovene — brat.«

S sólzami tedaj objame
Brata bolnega Metod:
>Dej, Ciril, zaupaj vame!
Kakor ti — svoj ljubim rod.«

* * *

Svit obdaja blede lice,
Z ust nasmeh odseva mil.
Tihe toči brat solzice: —
Mrtev je svetnik Ciril.

A. M.

Sveta brata.

IV. Smrti prerok.

V svetišču Velegrajskem kleči slovenski rod.
Solzan ga blagoslavlja pastir njegov Metod.
Zavest mu več ne dvomi — zapustil bode svet,
Zato iz prs poslednji privrè mu govor vnet:

»Na nebu Bog je sklenil, prestol zasedem nov,
Porosil vas je danes moj zadnji blagoslov.
Varujte me, otroci!*) Ko v tretje sine zor,
Sprejme me v svitlo sredo krilatcev božjih zbor.

A drugega vladiko ob meni zrete tú:
Duhovnika Gorazda, slovenskega sinú.
Delil je srèno z mano življenja boj in mir,
Umeje vas in mene — ljubeč vam bo pastir.«

Poklekne z ljudstvom svetec, obraz obda mu žar;
Molitev poluglasna vzkipi mu nad oltar:
»Edinost hrani z Bogom in z brati in s seboj,
Sijaj ti zvezda sreče na veke, narod moj!«

* * *

Posrébrilo je jutro Veltávi dvakrat val
In dvakrat blede mesec nad Moravo je stal.
A ko se za gorámi je v tretje dan rodil,
Nad Velegrad je orël priplaval temnokril.

V svetnikovo domovje plašan hiti ves rod:
Resničen prerok smrti — izdihnil je — Metod.
Gorazd se vrže predenj, poljubi roke hlad;
Mrliču gleda v lice in plaka Velegrad.

*) Custodite me, proles, usque ad tertium diem.

Legenda panonska.

